

સુધારા



વધારા સાથે.

પ્રવિણા વિલાસી

કાવ્ય-માળા.

ભાગ પહેલો.

દાહરો.

સાત પ્રતો વેચાઈ ગઈ, વાંચો આદમી બુક;
છોટો દુર્ગુણ દુષ્ટને, માફ કરો ભૂલ ચુક.

રચનાર:—લાલશંકર ઈશ્વરભાઈ ત્રિવેદી.

છપાવી પ્રકટ કરનાર,
શંકરલાલ પિતામ્બરદાસ વ્યાસ,
કાળુપુર ભડેરી પોળ—અમદાવાદ તથા મુંબઈ.

સંવત ૧૯૭૪.] સર્વ હક સ્વાધીન. [સને ૧૯૧૮.

આવૃત્તિ ૮ મી પ્રત ૧૦૦૦.

મુદ્રય એક આનો.

જીને ભાગ અમારી પાસેથી મળશે.

મુધરેલા શોખીનેને ખુશ ખબર.

—:૦:—

મુધરેલ મુંબઈની મઝા.

સાંભળજો હે શોખીન મેનો ફેશનથી શું સાર થાવાના !
 પૈસા પાકીટ ખાલી થઈને ઘરમાં શંખમશંખા ઉડવાના.
 કોલર નેકટાઇ ભલે લગાવો ફેશનેબલ થઈ ફરવાના,
 હેરકટીંગની અંદર જઈને ખાલ તમે કપાવવાના;
 મેન્ટ લવંડર માથામાં નાખી ખુશખોદાર થઈ ફરવાના.—પૈસા.
 વેશ્યા સાથે પ્રીતી કરીને લાભ તમે શું ઉડાવાના !
 ચાંદી ટાંકી પરમીયો લઈને ઘરમાં નિશ્ચય આવવાના;
 દોસપીટાલની અંદર જઈને નક્કી પુશકળ રીખાવવાના.—પૈસા.
 ચ્હાપાણીના અતી પ્રેમથી લોહીનાં પાણી થાવાના,
 ખાન્ડી ખોટલના મોહથી મગજ નક્કી ખગડવાના;
 વીરકી, રમ ને લીથીયાથી શું ફાયદા છે થાવાના.—પૈસા.
 ગ્રાંટરોડની મુસાફરી કરવા ઘણા યુવાનો જવાના,
 વેશ્યાના મોહની માંહી ઘણા જણા અંગતવાના;
 પાયમાલ કરીને મહા યુવાની મુદ્દાલ થઈને ફરવાના.—પૈસા.
 શંકર વિનવે હે શાખા મેનો ફેશનથી ફાયદા નથી થાવાના,
 મહા મુશીબતે રજેલાં નાણા નકામા જવાના;
 ગરીબ અને કંગાળ થઈને દેવાળું કાઢી ફરવાના.—પૈસા.

ગુજરાત વિદ્યાર્પીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાઈટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૭૩૮૮ વર્ગીક

પુસ્તકનું નામ ત્રવિહાવિત્તરગદ્યમાળા

વિષય ૫ - ૨ ૪

હોટલથી ગુજરાત હિંદુસ્થાનની ખરાબી.



સવૈયા ખત્રીસા એકત્રીસા.

- હું ગુજરાતી ગુર્જરમાંથી શૌર્ય ગયું છે શાનાથી,
દાડમે તો દાટજ વાળ્યો ખીડી ખીડી ચ્હાનાથી;
દુધના કુચા પીને ખેડા પહેર્યા ચશ્માં મળ્યું માન,
માંખણામાં તો મીશ્રીત પેકું હૈયું બળતું હિંદુસ્થાન. ૧
- ધર્મ કર્મને વાદજ પડીઓ કરમે લગામ ઝાલી છે,
ધમકાથી તો ધર્મજ નાડો હોટલ હૈયે વહાલી છે;
તાડી પીવા તત્પર થઇને મૂક્યું સર્વ ભણેલું જ્ઞાન,
રસ્તા મહીં રડવડતા દીસે હૈયું બળતું હિંદુસ્થાન. ૨
- મોડાવોટર સાઈં લાગે લીમલેટમાં લાગ્યું છે ચિત્ત,
રહવાર સાંજે શરજત ભાવે ખીસકુટ આગળ અંધોભીંત;
આવી રીતી શીખ્યા તેથી ભાવે નહીં કંઈ ધરમાં ધાન,
લાલધુમ આંખોથી મહેકુચ હૈયું બળતું હિંદુસ્થાન. ૩
- ચ્હા ખીડીમાં ઝાઝી પ્રીતિ દુધ તણું લેતો નહીં નામ,
હોટલમાં હૈયું હરખ્યું છે ગુર્જરનું તો પીને જમ;
શૌર્ય ગયું છે ગુર્જરનું તો ખીડી ચ્હા ને ચાવે પાન,
દીશા ખીજ સુઝે નહીં કંઈ હૈયું બળતું હિંદુસ્થાન. ૪
- જીંજર ટોનીક જેર કરીને જીવાન નરને ખેંચે છે,
પીકમીઅપ પીવાને કાજે પૈસા પાકીટ વહેંચે છે;
લીથીયામાં લથડીયાં ખમને દહેરી રહે ખુચ ગુલતાન,
રાસખરી રસવાળી લાગે હૈયું બળતું હિંદુસ્થાન. ૫

હાથા ડયુકે થરટો કીધું કાલ્સ કીડસે મોગે આવી,
આઈસક્રીમ આનંદે ભાવે લ્યેને દુધના કુચા ચાવી;
ઓછી રોજી આવા મોજી કેમ રહો છો હે હેવાન,
સર્વ રજેલું ગયું હોટલે હૈયું બળતું હિંદુસ્થાન. ૬

આખો દિવસ રળીરળીને હોટલ કાળે કીધું દામ,
સદા સાટાં કરી કમાયા હોટલમાં લીધો આરામ;
બનાવટી બ્રાહ્મણના હાથે બજાયાં ખાતા ભુલતા બાન,
ખમણ કચોરી ખુબ લઈ ખાતા હૈયું બળતું હિંદુસ્થાન. ૭

ડબલ સીંગલ ડોકો કોરી ઓરડરથી આવી મળતી,
ટેબલ ઉપર ટોપી મેલી પીવા માંડે છે વળતી;
ટેબલ હેઠળ લાંબા ટાંગા પુછ હલાવે નેતું શ્વાન,
હલાવતા પગ તેવી રીતે હૈયું બળતું હિંદુસ્થાન. ૮

લાવઅલ્યા ખીસકુટ ઓખુડથલ પૈસા એકતણા મુજમાટ,
આધીન સેવક હાજર કરતા નેઈ રોફનો ખોટો દાદ;
ઝહામાં બોળી ખીસકુટ ચાવે શીખામણુ ધરતા નહિ કાન,
એકું જુકું અળગું મૂકયું હૈયું બળતું હિંદુસ્થાન. ૯

અરીસા આગળ આખા દીલના દેખાવો તેને દેખાય,
ઝહા પીતાં ફાટેલું મોંડું હૈયું તે દેખી હરખાય;
પરીક્ષા પટ્ટીયાંની કરવા એઠો હોટેલનો મહેમાન,
વાંકું ચુકું ખસી ગયેલું હૈયું બળતું હિંદુસ્થાન. ૧૦

ખુટ કાઢવાની છે બાધા રાખી છે ઈંગ્રેજી રીત,
હિંદુ થઈને થયો બબરચી રાખીને હોટલમાં ચિત;
ભણ્યા ગણ્યામાં પૂરો પડીયો બોલીનો દીસે ગુણવાન,
અવદગ્ધ સાહેબજી કહેતાં હૈયું બળતું હિંદુસ્થાન. ૧૧

- ચ્છાને પીતાં મુછા બગડે રમાલ તેને લોવાનો,
ખીસકુટનું બચકું ખાઈ ઉઠ્યા હાથ નથી કાંઈ ધોવાનો;
રમાલ પાણી રમાલ લોટા લુવે રમાલે નાકને કામ;
ખીસા અંદર એઠો ધાલે હૈયું બળતું હિંદુસ્થાન. ૧૨
- ભાઈબંધોની ટોળી ઉંચ નીચ જ્ઞાતિની ભેગી થાય,
એક કુલે તો સઘળા કુલે તેવી રીતે પાછળ જાય;
પાણી પીને પૈસા આપ્યા પણ ન રાખ્યું ચિત્તનું ભાન,
આવક કરતાં જવક ઝાઝી હૈયું બળતું હિંદુસ્થાન. ૧૩
- પરસેવો વાળીને પૈસો ભેગો કરતાં આવે જોર,
ખોટે રસ્તે તે નાણાને હાથે કરીને નાખે ઢોર;
ધરની બૈરી ધાંટા પાડે ઉછેદીયા નહિ ધરમાં ધાન,
અસની તો વળગી રહે વ્યસને હૈયું બળતું હિંદુસ્થાન. ૧૪
- નવાં લુગડાં બાળક માટે લાવે પણ પાસે નહિ કામ,
ઉધાર ઉછીનું લાવી લાવી ચલવે એ તો ધરનું કામ;
મુદલનું તો વ્યાજ થયું બહુ તોએ ફરી ગયું કયાં ભાન,
હોટલ હૈયેથી નહિ અળગી હૈયું બળતું હિંદુસ્થાન. ૧૫
- ધરની બૈરી 'ધંટી ચાટે વેશ્યા પહેરે સારાં ચીર,
ખરા ગુફને ખાવાનું નહિ લુચ્ચા ખાતા પુરીઓ ખીર;
જો કાઈ શીખામણુની વાતો કહે તો તેનો લે એ જાન,
મુઠ્ઠા ગણીયા બેલ બરોબર હૈયું બળતું હિંદુસ્થાન. ૧૬
- હે ગુજરાતી ગુર્જરનું નાણું સરવે મીથ્યા જાય,
ઉંધે રસ્તે નાણું નાખી અભાગીયા જન ખુશી થાય;
નાના બાળક ભણવામાં રાખે નહિ એ પોતે ભાન,
કરે ખીજાને પોતા જેવા હૈયું બળતું હિંદુસ્થાન. ૧૭

મુધારાની સવડ.

—:૦:—

ગઝલ.

મુધારે તો થશે સારી, જગતની આ દશા પૂરી;
 કુધારે તો બગડવાની, બધી દુનિયા શૂરી પૂરી.
 ધણા વિદ્વાન વિદ્વાને, બણેલા તે ગણે નહિ જો;
 ધણા હુંશીયાર હુંશીયારી, મૂકીને ચાલતા મહીજો.
 ધણા ધનવાન ધનનાથી, ધરમને તો મૂક્યો આઘો;
 ધણા ડાહ્યા ડહાપણમાં, તમે શીદ બીખને માગો.
 અરે હે આર્ય ! શોખીલા, ખીડી ચ્હા પી થયા ઢીલા;
 ગયું દેવત હોટલે, ખરી હોટલની લીલા.
 અરે ચક્ષમા તમે પહેરી, ચતુરાઈ મૂકી આવ્યા;
 કાડી માંખો ને મંકાડા, ચ્હા તેનો પીને આવ્યા.
 બધો કચરો થયો ભેગો, પીનારો દેખતો નહિ જો;
 વળી દુધો પીવા વાસી, ભમે છે ચિત્ત તો મહીં જો.
 ધણા પ્યાલા રકાખીમાં, પીનારા પી ગયા પાણી;
 દીસે છે દેખીતી એંદી, તમે લ્યો શીદને તાણી.
 અરે ગુર્જર તમે વેલા, થઈને ધર્મ બોળો છો;
 બીજાએ રાખ ચોળી છે, તમે શીદ રાખ ચોળો છો.
 ધણા પોરા મુવેલા તે, કુચા ભેગા ગળ્યામાં છે;
 દીલું તાણી પીધું પાણી, બગત તો મહીં બળ્યામાં છે.
 નહિ અફસોસ એંઠાનો, તને કંઈ લાગતો દીસે;
 કહેનારા કહી લ્યોને, પીનારા તો જરૂર પીશે.

રાગ—મેઘાન કરે મેઘાની.

- હોટલ હૈયાની નારી, મૂકે કયમ તે વિસારી.
હોટલ તે હીંચકો ધરનો, વળી પલંગ પ્યારા નરનો,
ઝહાની તો ત્યાં તૈયારી— હોટલ.
- હોટલ છે ગુલાબ પુલો, અંદર ખેસીને જુલો,
વળી નાણાની ખુવારી— હોટલ.
- હોટલનાં ખુરશી મેજો, શી આવે તેની લેજો,
ખીસકુટ ઝહા લાગે સારી— હોટલ.
- હોટલમાં હૈયું હરખે, ગોલો સોનાને પરખે.
ખેસે ઉઘાડી બારી— હોટલ.
- જે ના પીતા ધનવાળા, તે દીકરા કરતા ચાળા,
જેમ કરે ધણી મંજરી— હોટલ.
- આગળ ઉભા રહે દાસો, કેમ સાહેબ શું શું ખાશે,
જેવી ગુણકાની ચારી— હોટલ.
- સાહેબને માટે સોડા, પીવાના પહેરી જોડા,
શીદ ખુવો તમે ધરખારી— હોટલ.
- હોટલમાં હાજર ચીજો, પૈસા આપીને પીજો,
પીએ મ્હોટા બ્રહ્મચારી— હોટલ.
- હોટલ હૈયાનો હીરો, ઝડપે છે ઝાઝા વીરો,
જુગાર અને અહંકારી— હોટલ.
- સમશાનેથી હોટલમાં, ઝહા પી લેવાનો પલમાં,
જુવે નહિ કાંઈ વિચારી— હોટલ.

જુના નવા રિવાજો.

જુના રિવાજ જડમૂળથીરે, નાંખ્યા ખોદીને દૂરરે!	જુના.
નારીને જોઈએ પોલકુરે, જોઈએ ઝીણું વસ્ત્રરે;	
દીલ બધું દેખાય છે, જેમાં જળાં સહસ્રરે,	જુના.
પોલકાંથી પોતે પાતળારે, મટી જડી દેખાયરે;	
દરજી મરજી સાચવી, પૈસા ફોલી ખાયરે.	જુના.
જોઈએ ઘોળાઘોળા ધાધરાંરે, હેઠળ ઝાઝી છે પ્લેટરે;	
ઘોળજુનો વેશ ધરી લીધો, ડ્રેસ થયો ઓલરેટરે.	જુના.
નાકે કાંટા નથી શોભતાંરે, ચુની ચતુર સુખચરે;	
ગયાં કદલાં ને કાંચળી, કળજુગતું પ્રમાણરે.	જુના.
દરરોજ દવાની બાટલીરે, અને ચ્હાનો જે કપરે;	
ક્ષયરોગ ખંતથી લાગીઓ, એતો બેઠો છે ચપરે.	જુના.
ઉંડા કુવાને લાંબા દોરડારે કર્યા ચકલીએ ચુપરે;	
બેઠે પાણી ઘેર આવતું, એવો ઇંગ્રેજ ભુપરે.	જુના.
રાંડીરાંડોના રેંટીયારે, ખુણે ઉધઈઓ ખાયરે;	
ધંટીના પથ્થર કુટી ગયા, સંચે લોટ દળાયરે.	જુના.
નારી ઉપર તમે નરહરીરે કેવી કાધી છે મહેરરે;	
તોએ કહે છે ધણાં કામ તો પડ્યાં છે મારે ઘેરરે.	જુના.
ચીનાઈ સાડીને ઝીક ઓપતીરે બાંટ ખુણે સંતાયરે;	
દાતણ બીચારાં શું કરે, બ્રસ મસ્સી ધસાયરે.	જુના.
ઘેર ઘેર ગ્યાસલેટ વાપર્યુરે, લાગ્યું દીવેલને દુઃખરે;	
બીજા જેવો ડ્રેસ રાખતીરે, પણ કાળું છે મુખરે.	જુના.
કાળી ગોરી બનવા જાયછેરે, કરી પાઉડરનો લેપરે;	
સાબુથી સાફસુફ રાખતી, પણ ફર્યા નહીં મેપરે.	જુના.

જન્મ ધરીને સંસારમાં શું શોધ્યું?

—:+:—

લેખક—દલપતરામ ગૌરીશંકર નવલખા—જામનગર
રાગ—માલકોપ.

શું સાર શોધ્યો અવતરી, જો ચાર સાધન ના સર્વાં,
ધન ધામ ને દોલત ખજાના, ભુમીમાં રહેશે ભર્યાં — શું સાર.
ધોળાં થયાં કાળાં ગયાં, પણ કૃત્ય કાળા રહી ગયાં,
ધોળે પડી એ ધુળ ધોળી, કીર્તિ કામ નહિ કર્યાં— શું સાર.
દાદા ઠર્યાં ડહાપણ ભર્યાં, વળી દંડ કર માઢે ધર્યાં,
એ કાર્ય વ્યર્થ કર્યાં કમંડલ દંડ કરમાં લેઈ કર્યાં— શું સાર.
હાડ ચામેથી મટેલાં, મેલ મૂત્રેથી ભરેલાં;
હાડેલાં ન કર્યાં કર્યાં જો, ધર્મ ધોરણ પરહર્યાં— શું સાર.
પાવલાં પગમાં ધર્યાં, પરિધાન પિતાંજર ધર્યાં;
એ પાવલાં ન ધર્યાં ધર્યાં જો, જ્ઞાન પાન પરાં રહ્યાં— શું સાર.
નિજ ગેહમાં દિપક કર્યાં, ધનધોર અંધારાં ટળ્યાં;
ધનધોર એ ન ટળ્યાં ટળ્યાં જો, દેહ અંધારા રહ્યાં— શું સાર.
ખહુ ખર્ચ કરીને સંચર્યાં, દેશાટને ભૂમિ કર્યાં,
ભૂમિ એ ન કર્યાં કર્યાં જો, બ્રહ્મભૂમિ ના કર્યાં— શું સાર.
આગ ઉઘાડે ગયા, મિષ્ટાન ભોજનને ગળ્યાં;
એ ભોજનો ન મળ્યાં મળ્યાં જો, ગર્વ તંતુનાં ગળ્યાં— શું સાર.
ઠાઠ માઠેથી કર્યાં, મુખ આરસી જોઈ રહ્યાં;
મુખ જોઈને ન રહ્યા રહ્યા જો, દયા દાન ગયાં ગયાં— શું સાર.
તામ્બુલો મુખમાં ધર્યાં, કાથે અને ચુને કર્યાં;
એ પાન રહેશે સૌ પડ્યાં, હીરાકશીથી છે ભર્યાં— શું સાર.

બુદ્ધિનો બહોળો ઉપયોગ ચાને તમારી સુધરેલી બુદ્ધિને શાખાસ !

બુદ્ધિનો બહોળો ઉપયોગ કરનારાને તમને હીપહીપ હુરે હમારા-
ચક્ષુ મા ચડાવી કાલર અડાવી, પોઝીશન ખુબ કરતા,
બુટ સ્ટોકીંગથી સજ થઇને, સ્ટીક ઝાલી ફરનારાને. તમને.
શરીરે તમે સીક બનીને, દવાના ઘુંટડા ખુબ પીતા,
ટોનીક ગોળીઓની તલ્લાસમાં, ભુત થઇ છો ભમનારાને. તમને.
પ્રભાતે તમે પથારીમાંથી ઉઠી, બીડીયોનાં ભુંગળાં પુકતાં,
સીગારેટના શોખીન થઇને, ચીરટના પુકનારાને. તમને.
હોટલમાં તમે આનંદે જઇને, ઓર્ડર પ્રથમ આપતાં,
આ તો તમે ચરણામૃત લઇને, દેવી પૂજન છો કરનારાને. તમને.
સફેદગલીના શોખે મોહીને, પૈસાની પાયમાલી કરતા,
ચાંદી ટાંકી પરમીયો લઇને, દાકતરને ઘરે ફરનારાને. તમને.
કાઈ બ્રહ્મ અને વણીકના પુત્રો, મદીરા હવે ખુબ પીતા,
દારને તમે દેવ ગણીને, ધર્મને ઘોઈ પીનારાને. તમને.
સેન્ટ લવડર માથામાં નાખી, વાંકી ખાંથી ભાઈ પાડતા,
અભિમાનમાં અકુડ બનીને, પૈસાનું પાણી કરનારાને. તમને.
માત પિતાની શીખામણુ તમે, કાને જરા નહિ ધરતા,
સ્ત્રીના તમે સેવક બની, બહાદુર થઇ ફરનારાને. તમને.
શરીરમાં સેજ તાકાત નહિ ને, બબકા ભારે કરતા,
પુરપાર્યની પાયમાલી કરીને, જીભે બહાદુર થઈ ફરનારાને. તમને.

(ત્યારે ખરા હીપહીપ હુરે કેને)

પરમાત્માની પરમ ભક્તિ, શુદ્ધ ભાવથી કરતા,
દુરાચારદુષ્ટવ્યસન છોડીને, ઈશ્વર ભક્તિ અખંડ કરનારાને. તમને.

ફેશન સાથે ફીદાગીરી ને ધરમાંથી ધન દોલતની વિદાગીરી.

સાંભળજો હે સજ્જન મેનો યંગ મેનો શોખમાં શું શું કરવાના
ફેશન ઉપર શીદા થઈને ફક્કડલાલા થઈ કરવાના
ધરમાં ખાવાનું છે કે નહિ તેની શીક રજરા નહિ કરવાના
નવા ડ્રેસો બનાવવા માટે નાણુ પુષ્કળ ખરચવાના
કોલર નેકટાર્થથી સજ થઈને સ્ટીક ખાલી કરવાના—ફેશન.

ચ્હા ચીરટ ને ખાંડી ધણી જણા ભાઈ પીવાના
પ્રભાતે તો ખાલા ચાટવા હોટલમાં એ જવાના
અઢાર હાથના વાંસ ભાઈ ધરની અંદર ઉડવાના—ફેશન.

મધ્યાને મધુપાનના શોખીન મદીરાથી (ધણા જણા) મસ્ત
થઈને કરવાના

સાંજે સહેલ કરવા માટે સફેદગલીમાં ભટકેલ કોઈ જવાના
ખીશા ખાલી ને જલકા ભારી ઉપરથી ટાપટીપ દેખાવાના—ફેશન.

શોખમાં ફર્સ્ટ ક્લાસ સુટ એ પહેરવા માટે બનાવવાના
ધરેણામાં ફેનસી ધડીઆલ ગજવામાં તો રાખવાના
તેળનામાં તલક ખીડીઓ ધણા જણા ભાઈ પીવાના—ફેશન

બંગાળી ફેશનના બાલ આજ કાલ ધણા તો ઓળવાના
ભણતરમાં ભમરડા જેટલું ભાઈ સાહેબ ભણવાના
ચક્ષમાં ચાંગલા પહેરીને મુખે ઓલરાઈટ વધવાના—ફેશન.

વાંદાનો વિલાપ.

—o::—

(આંખ વિના અંધારું રે—એ રાગ.)

- નાર વિના ઘેર તાળું રે, સદાય મારે નાર વિના ઘેર તાળું.
 ઉડકું લોટા હાથે, લાવું હું પાણી માથે;
 તન બળે સ્ત્રીઓને ભાળું રે. સદાય.
- સ્થવારે હાથે રાંધું, ભાખરી સાંજે બાંધું;
 મન બળે ને કશું વાળું રે. સદાય.
- પળે પળે પ્રેમદાને, ઘડી ઘડી પ્રેમદાને;
 સંભારી ખાટલો ઢાળું રે. સદાય.
- ઘરમાં પલંગ ખાટો, ટેબલ ખુરશી ને પાટો;
 પાના વિનાનું જોમ ડાળું રે. સદાય.
- સ્વપ્નામાં પરણ્યો નારી, હોંસો પુરી થઈ મારી;
 વીજળીનું એતો અજવાળું રે. સદાય.
- એકલા ઘરમાં રહેવું, સૌ દુઃખ મનમાં સેહેવું;
 ધંટી વિનાનું જોમ થાળું રે. સદાય.
- હે ધંશ આપો નારી, આશા પુરોને મારી;
 નહિ તો હીમાળે હાડ ગાળું રે, સદાય.
- ઘેડ ભંગી ને નારી, ગુનેગારી શી મારી;
 મનડાને મનમાં ઝાણું ભાળું રે. સદાય.
- સોટી પલ્લુ કાને માઈ, ઘરાણા કાને શણગાર;
 સોનીનું ઘર મેં નથી ભાળ્યું રે. સદાય.
- દાળ એખામાં યેળા, વાંદાને મ્હોટો મેળા;
 ચારણીએ લોટને ચાળું રે. સદાય.

શૂન્યકાર સૃષ્ટિમાં, દેહ કુખ્યો કસ્તીમાં.
 ધરમાં નથી રંગીન સાળુંરે. સદાય..

સાળુની પહેરનારી, આબૂપણુની માગનારી ;
 મારા ધરને કેમ ટાળ્યુંરે. સદાય..

સાચુ ને અત્તર ચોળું, ગુલાબજળ દીલે રોળુંરે ;
 નારી વિના તો મુખ કાળુંરે. સદાય..

વિચારની લાગી છે વ્યાધિ, કામદેવે કેડ બાંધી ;
 શું કરું ! નાણાંને ઉછાળુંરે. સદાય.

નવા સુધારાની નરનારી.

રાગ—સવૈયા એકત્રીસા બત્રીસા.

દેખાદેખી શીખ્યા ખોટું, સારી ટેવો કાઢીને,
 બાપાને કહે ટેમ પુલ યુ, ગાળો દે છે માડીને ;
 વ્યસન અંદર લાન નહિ ને આંખો તો રહે છે રાતી,
 ગાડરીયા પ્રવાહની પેઠે, કેમ જુડો ગુજરાતી. ૧

બ્રાહ્મણ ચર્ધ રૂદ્રાક્ષો મૂકી, ગાયત્રી ગંગાને તીર,
 પુત્રા સાટે પિતા પરણે, બેનને સાટે પરણે વીર ;
 ચામ બગડે ચંદન ચરચે, જાતી કેવી પંકાતી—ગા. ૨

નહાવાથી તો ટાઢ વહાય છે, જનોઈ જેમ ફાંસીનો દોર,
 સારો મેવો ખાવો મૂકી, હાથે ખાવા ખાટાં બોર ;
 હરામ ચસકો લાઇને પડીયો, બધ બજારે ટીચાતી—ગા. ૩

પાછળ શીખા બદલે આગળ, વાંકાં તો લટીઆં લબડે,
 તેલ અત્તરથી પાંથી પાડે, બીજા તો છોને બબડે ?
 બૈરાંનો પણ ટેસ વધ્યો છે, નહિ ચરબી દીલમાં માતી—ગા. ૪

- કેમ અલી હું કેવી દેખાઉં, મનમાં એવી મગરૂખી,
 નવા ડ્રેસમાં નીતનીત ફરતી, કેવી કળીભુમની ખુખી ;
 ઝીણાં લુમડે ઝામુ દીલને, ઉધાડી રહે છે છાતી—ગા. ૫
- જાણે હુંતો મડમ બની જઈ, નહિ ગુજરાતીની બેટી,
 બળી ગાંસડી બહુ લુમડાંની, રાખે ટૂંક ડબો પેટી;
 મ્હા બીસકુટ ને બજાર્યા એ તો ઉધાડે છાતે ખાતી—ગા. ૬
- ધરમાં ખાવાનું છે કે નહિ, તેની પણ કંઈ નહિ બીતી,
 નવા ડ્રેસ ને નવા નમુના, માટે નહિ ખાતી પીતી;
 ધરડા માત પિતાને આ, દેખાને તો ચિંતા થાતી—ગા. ૭
- દીકરીનાં પણ નાણાં લેવાં, તેવું નરગરી ચહાતાં,
 બહુ સુધરીને આવું શીખ્યા, પાછળથી બહુ પસ્તાતાં;
 વીરટા જેવું ધન દીકરીનું, ધન લેનારાની છાતી—ગા. ૮
- લાજમલાઓ આધો મૂક્યો, અરધે માથે ઓઢીને,
 કુધારાનો શોખજ લાગ્યો, જુના રિવાજો છોડીને;
 શાણીનો સુધારો દેખી, સાસુ ધરમાં અકળાતી—ગા. ૯
- શેર ભાત ને શેર રોટલી. સાત જણાં ખાઈને રહેતાં
 મ્હા પીધાથી ભુખ મરી ગઈ, લાજ આવે છે બહુ કહેતાં;
 પછી દવા શીદ ડોક્ટરોની, હેંસે પીતી ને પાતી—ગા. ૧૦
- જરી ચાલતાં ચરણ દુખે છે, એવી આવી છે નબળાઈ,
 ઘી સાકર ને દુધ વીના તો, દીલની લાલી સઘળી ગઈ;
 શોર્ટ સાઈટથી ચસમા આવ્યા, આંખોની કીકી જતી—ગા. ૧૧
- અરે બંધુઓ હાથે કરીને, ગુર્જરનું કાઢો નખોદ,
 તનદુરસ્તી સારી રહેવા, માટે કરોને સૂરી શોધ;
 મોઢે મીઠું બોલો છો ખડ, મનમાં છે મ્હોટી કાતી—ગા. ૧૨
- ખાવાની ખાવી થઈ, મૂકી નીજ ભરથાર,
 નાણું પણ લેતી ગઈ, છોડ્યાં ધર ને ખાર.

વેલ કમ હુ ફેશન

—:~:—

સુધરેલી શેઠાણીઓએ, ફેશનને આપેલો આવકાર
 ફેશન ભલે આવી ઓ બાઈ, હું તો રાજી રાજી થઈ
 ઘોળા સફેદ હું ધાધરા શીવડાઉં, જુલ મૂકાવું ઝાઝી
 પલેટથી તેને પુશકળ ભરાઉં મનને કરું રાજી રાજી ફેશન.
 કપડાં ચોળીને રાજીનામું આપ્યું પોલકાની ઉધરાણી થઈ
 જુટ સપાટો પહેરવાનું સાંભળી હું તો રાજી રાજી થઈ ફેશન.
 પોલકાં હું તો રૂપાળાં પહેરું વાંકા વાળ દઉં હોળી
 સેંટ લવડર માથામાં નાખું અત્તર દઉં ખુબ ચોળી ફેશન.
 રૂપાળી રંગીન સાડી હું પહેરું ચાલું છટાદાર ચાલ
 પાવડરને ખુબ મુખપર લગાવું બનાવું ગોરા ગુલાબીગાલ ફેશન.
 અરધે માથે ઓઢવું મારે વાંકી પાંથી પાડું
 ખુબ છટાદાર ચાલ ચાલીને પતીને આનંદ પમાડું ફેશન.
 વહેલી ઉઠીને કીટલી રે માંડું ચ્હા બનાવું સારી
 ઠીબરામાંલઈબધાધરનાં દીચીએ ચ્હાદેવી તારી બલીહારી ફેશન.
 નાટક જોવા નીત જવું ને ઉડાવું મોજોની બહાર
 ધરનો ધણી મારે! બીખ માગશે એની બીતી નથી લગાર ફેશન.
 પાન ચાવું પીચકારી માઈ ને મુખ બનાવું લાલ
 ઉપર સુકો ને સોપારી ચાવું પડે મુજને બહુ તાલરે ફેશન.
 બેઠી બેઠી હું જાત વધાઈ નોકર રાખું બે ચાર
 એક રાંધે બીજો વાસણ માંજે ત્રીજો ગાડી કરે તૈયાર ફેશન.
 જાત જાતનાં હું લજ્યા મંગાવું કેવડો મંગાવું સારો
 અરશી ગાંઠીયા પેટમાં ઠાંસું ધરમાં કરું ઉગારો ફેશન.

ઝેરીંગ ચુની આનંદે, પહેરું કેવી રૂપાળી દેખાઉ
 ટેબલ ને ખુરશીપર બેસીં ચ્હાનૈં ખીસકુટ ખાઉં રે દેશ
 ફેશનેબલ હું ક્રાફ મંગાવું બંગડીયો મંગાવું સારી
 લાલ પીળો ને ગુલાબી ખીલોરીની બલીહારી દેશ
 પહેરું બંગડીઓને રે પાટલાઓ એકપર ખીજી ચ્હડાવું
 બેફાટ હું તો મોજ માર ને પાનિને બીખ મંગાવું દેશ
 મનગમતી મને મોજેના મને વહેલો ઉઠી જોડો વાળું
 દાસશંકરદિલગીરીથીકહે છે સારા દેશનેવળગ્યું ફેશનનુંઝાડું દેશ

હે પ્રભો! ન્યાયી શ્રીટીશ રાજ અમર રહો!

—:૦:—

લેખક:—શંકરલાલ પીતામ્બરદાસ વ્યાસ.

પ્રભુ અમારી અરજ છે એક, ન્યાયી શ્રીટીશનો રાખજો ટેક;
 ન્યાયે ચલાવે છે જે રાજ, અમર તપો આ શ્રીટીશ તાજ.

દુઃખ સમજાં જોણે દૂર કર્યાં, ચોરોના લય હર્યાં;

કોઈ મનુષ્ય ન રહે નારાજ, અમર તપો આ શ્રીટીશ તાજ.

કેળવણી માટે કોલેજો ઉઘાડી, ગરીબો માટે હોસ્પીટાલ વધારી,

ન્યાય માટે ચાલે છે કોર્ટ કાજ, અમર તપો આ શ્રીટીશ તાજ.

સ્વતંત્રતા સર્વ કામને આપી, નિર્ધનતા ઉદ્યોગથી કાપી;

સુલેહથી ચાલે છે દુનીઆ આજ, અમર તપો આ શ્રીટીશ તાજ.

છપાવનાર:—શંકરલાલ પીતામ્બર વ્યાસ.

[૧૮૮૪૭૪.

હાથનું ઠેકાણું:—મગનભાગ, પરેલ રોડ—મુંબઈ.

છાપનાર:—શા. મગનલાલ જગજીવનદાસ.

ઠેકાણું:—શ્રી 'સરસ્વતી' છાપખાનું, ૩૫૬, નાગદેવી રસ્તો, મુંબઈ.

